

УДК 342.5

DOI <https://doi.org/10.32837/apdp.v0i91.3235>*Т. О. Коломоєць, В. К. Колпаков, С. М. Кушнір*

ВІЛЬНЕ ВОЛОДІННЯ ДЕРЖАВНОЮ МООВОЮ ПРЕТЕНДЕНТАМИ НА ДЕРЖАВНУ СЛУЖБУ В УКРАЇНІ: ЧИ ДОСКОНАЛОЮ Є НОВІТНЯ НОРМАТИВНО ЗАКРІПЛЕНА ПРОЦЕДУРА ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ?

Вступ. Актуальність. Докорінне оновлення положень службового законодавства, із прагненням сформувати «якісне» кадрове забезпечення державної служби, визначення нових пріоритетів функціонування державної мови, в тому числі й впровадження імперативу щодо знання та застосування її державними службовцями під час виконання службових обов'язків актуалізував тематичну нормотворчу діяльність, результати якої зафіксували нову модель дотримання загальної вимоги для доступу до державної служби – іспит на рівень володіння державною мовою. Новаційність унормованої процедури, створення нового суб'єкта стандартизації державної мови та проведення іспиту про рівень володіння нею істотно підвищують зацікавленість як вчених-юристів, так і практиків до сутності нової процедури, нормативної моделі її закріплення, визначення досконалості для того, щоб з'ясувати, яким буде майбутнє цієї процедури на практиці і чи дієвим є наукове підґрунтя для перспективної нормотворчості у зазначеній сфері суспільних відносин. **Метою статті** є аналіз нормативних джерел, які визначають зсади іспиту на рівень володіння державною мовою претендентами на державну службу, на посади державної служби, задля з'ясування релевантності процедури та її нормативної моделі сучасним викликам кадрового забезпечення державної служби, її результативність. **Об'єкт роботи** – суспільні відносини, які виникають під час доступу особи до державної служби, до посад державної служби й безпосередньо пов'язані із встановленням її відповідності до загальних вимог. **Предметом** є нормативна модель процедури іспиту претендентів на державну службу, на посади державної служби на рівень володіння державною мовою. **Методи дослідження** сформовані завдяки поєднанню загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання, серед яких: діалектичний аналіз, синтез, спеціально-юридичний, історико-правовий, порівняльно-правовий, експертних оцінок тощо. **Ступінь дослідження питання у вітчизняній науці.** Проблематика привертає представників різних напрямків наукових досліджень, проте у переважній більшості – це представники правової науки, науки публічного управління та адміністрування. Не зважаючи на наявність достатньо великої кількості наукових робіт, в т.ч. й дисертаційних досліджень, з проблематики державної служби, доступу до державної служби, кадрового забезпечення державної служби тощо, робіт, які були б безпосередньо присвячені аналізу, і насамперед з акцентом на аналіз новітнього законодавства, визначення мовних, комунікативних компетентностей майбутніх державних службовців, процедури визначення рівня володіння державною мовою, на жаль, майже немає. Ці питання фрагментарно, з урахуванням діючих

на момент написання положень законодавства, представлені у роботах Ю. Битяка, С. Ківалова, Л. Білт-Тіунової, А. Кірмача, А. Комзюка, Д. Припутня, Р. Мельника, Т. Аніщенко та ін. Однак і у наявних роботах зазначені питання висвітлюються в аспекті дослідження змістовної проблематики, що й актуалізує цю роботу, значення для науки.

Виклад основного матеріалу. І. Вільне володіння державною мовою як умова доступу до державної служби та його правове регулювання в Україні. Ще з часів козацької держави під час вирішення питання вступу на державну службу старшинські представники перевіряли знання мови претендентами та уміння її використовувати, а вже у «Табелі про ранги» нормативно закріплювалося положення про те, що службовець має демонструвати ґрунтовні знання граматики, уміння читати та писати [1, с. 130]. Ці положення цілком можна розглядати як витoki формування нормативно закріпленої вимоги володіння державною мовою особою, яка претендує на державну службу. І хоча генезу нормативного закріплення цієї вимоги у вітчизняному законодавстві не можна вважати як «яскраву особливість» службового законодавства, втім все ж таки умовно можна виокремити її етапи, «ключові» нормативно-правові акти й стрімкий розвиток в сучасних умовах вітчизняного державотворення та правотворення. Навіть з огляду на те, що нормативно-правове регулювання відповідного питання за часів незалежної України «отримало нове дихання», втім і на сьогодні вважати остаточно вирішеним це питання не можна. Аналіз вітчизняного законодавства дозволяє стверджувати, що, з урахуванням специфіки предмету регулювання, останнє здійснюється одночасно у двох сферах суспільних відносин й знаходить прояв у двох складових частинах вітчизняного законодавства. Мова йде про відносини державної служби, а скоріше за все й публічної служби в цілому та відносини функціонування державної мови, а отже і про службове законодавство та законодавство про державну мову. І це цілком виправдано з огляду на «зв'язок» державної служби та державної мови. І, якщо у період до першої декади ХХІ ст. цей «зв'язок» розглядався як такий, що апіорі існує й не вимагає поглибленої уваги для нормативного врегулювання, тоді як наприкінці другої декади ХХІ ст. цей «зв'язок» зосередив на собі прискіпливу увагу законодавця, наслідком чого можна вважати появу не тільки кількісних результатів тематичної нормотворчості, а й якісних її показників. Варто зазначити, що «базовий» законодавчий акт про державну службу - Закон України ід 10.12.2015 року «Про державну службу» як загальну вимогу для претендента на державну службу визначає «вільне володіння державною мовою» (ст. ст. 19, 20 Закону). Звертаємо увагу на те, що для претендента є не просто продемонструвати свої мовні та комунікативні компетентності, а саме «вільне володіння», тобто такий рівень компетентностей, які б підтверджували його здатність читати, писати, розуміти, спілкуватися державною мовою під час виконання в майбутньому своїх службових обов'язків, забезпечуючи ефективне виконання завдань і функцій державної служби в цілому. Положення аналогічного змісту продубльовані й в інших актах службового законодавства, з акцентом на види служби та специфіку їх. З урахуванням поліструктурного функціонального призначення державної служби, виконання службовцями професійних обов'язків без-

посередньо залежить від «якості» їх мовної та комунікативної готовності, ще й вимагає прискіпливої уваги з боку держави до визначення рівня такої готовності осіб. Поряд із закріпленням цієї умови для доступу особи до державної служби у «базовому» законодавчому акті та аналогічних актах службового законодавства щодо окремих різновидів служби, варто виокремлювати і підзаконні нормативно-правові акти, прийняті на виконання вищезазначених положень, які деталізують процедурні аспекти з'ясування рівня вільного володіння претендентом державною мовою. Серед таких як акти КМУ, так акти Національного агентства України з питань державної служби. Так, наприклад, у 2017 році була прийнята Постанова КМУ від 26.04.2017 року № 301, якою затверджувався Порядок атестації осіб, які претендують на державну службу, щодо вільного володіння державною мовою, а також Роз'яснення НАДС від 18.05.2017 року № 26 – р/з «Про атестацію осіб, які претендують на вступ на держслужбу, щодо вільного володіння державною мовою». Саме ці акти у сукупності й регламентували процедуру визначення рівня вільного володіння претендентом державною мовою, а отже виконання загальної вимоги для доступу до державної служби. Втім, як вже зазначалося, специфіка предмета правового регулювання зумовлює потребу урахування результатів врегулювання відносин функціонування державної мови та її «зв'язок» із державною службою. Як підтвердження цьому варто розглядати положення Закону України від 25.04.2019 року «Про забезпечення функціонування української мови як державної», які передбачали обов'язок державних службовців (а отже це варто враховувати і під час вирішення питань допуску особи до державної служби) володіти та застосовувати державну мову під час виконання службових обов'язків, як і для осіб, які претендують на призначення на посади державної служби. Саме цей акт, хоча і не є безпосередньо таким, яким регламентує відносини публічної, в т.ч. й державної, служби, проте саме він й зумовив оновлення підзаконних актів, зорієнтованих на регулювання процедури визначення рівня вільного володіння вищезазначеними особами державною мовою. Акт «мовного» законодавства визначив «базові засади» процедури визначення рівня вільного володіння претендентами на державну службу, на зайняття посад державної служби державною мовою й фактично слугував підґрунтям для оновлення службового законодавства у частині деталізації іспиту на рівень володіння державною мовою. Саме із цим Законом варто пов'язувати прийняття Постанов КМУ від 06.11.2019 року № 911 «Деякі питання Національної комісії зі стандартів державної мови», від 14.04.2021 року № 409 «Про затвердження Порядку проведення іспитів на рівень володіння державною мовою» і безперечно Роз'яснення НАДС від 12.07.2021 року № 136 – р/з «Щодо змін у порядку підтвердження вільного володіння державною мовою під час проведення конкурсів на посади державної служби та призначення переможців», які й регламентують процедуру визначення рівня відповідного володіння державною мовою вищезазначеними особами на сьогоднішній день. А це все у сукупності свідчить про комплексний характер правового регулювання відповідних суспільних відносин й взаємозв'язок актів службового законодавства і законодавства про державну мову. Практика саме такого варіанту вирішення відповідного питання не є унікальною для України. Цілком можна вести мову про аналогічні

підходи і у законотворчості інших країн світу. Так, наприклад, у Республіці Казахстан передбачено проходження претендентами на державну службу тестування на знання державної мови. Водночас його можна пройти заздалегідь і результати вважаються дійсними впродовж одного року (Закон «Про державну службу»). Натомість у законодавстві Республіки Молдова претенденти на посади державної служби мають підготувати письмову роботу (поєднання тестових завдань та письмової розгорнутої відповіді на визначену тему), демонструючи володіння державною мовою й офіційними мовами міжетнічного спілкування (Закон «Про державні посади та статус державного службовця»). Підтвердити рівень своїх мовних та комунікативних компетентностей, в т.ч. під час тестування, співбесіди, мають претенденти на державну службу у США [2, с. 268], а у КНУ для таких осіб передбачено проходження екзамену у два етапи – письмової роботи та співбесіди й оцінки їх компетентностей щодо «розуміння прочитаного, комплексного аналізу, виявлення і вирішення питання, написання тексту» [3, с. 84-85]. Вимога щодо володіння державною мовою (у такому випадку кількома) претендентом на державну службу передбачено і у законодавстві Канади. Рівень володіння, який є достатнім для участі у подальших етапах допуску до державної служби, визначено як «кваліфіковане володіння державною мовою», що фактично можна вважати синонімом вітчизняному аналогу – «вільне володіння державною мовою». Щоправда дещо дивною виглядає процедура визначення такого рівня у Канаді, а саме: «... визначається заступником начальника для запланованої роботи» [41, с. 128]. Цілком логічно, що передбачається співбесіда, під час якої й з'ясується дотримання загальної вимоги для доступу до державної служби, поряд з іншими заслугами (що є «базовим принципом») претендента. У вітчизняній правовій науці навіть можна зустріти положення про те, що у мультинаціональних країнах у законодавстві передбачається вимога володіння державною мовою для претендентів на державну службу, а, відповідно, і для державних службовців. В той час як для мононаціональних така практика є поширеною (наприклад, Польща, Болгарія) [5, с. 88-89]. Тим не менш, аналіз законодавства про державну службу різних країн світу все ж таки дозволяє стверджувати, що, не зважаючи на різноваріативність моделей закріплення такої вимоги та процедур підтвердження її дотримання, спостерігається поширення тенденції щодо унормування цих положень з акцентом на «якість» кадрового забезпечення державної служби (використання різних інформаційних технологій, «безконтактних» моделей для визначення мовних та комунікативних компетентностей особи) як на стадії допуску до служби, так і на інших стадіях (під час щорічного оцінювання результатів діяльності у різних його формах зовнішнього прояву). Водночас важливо, що, поряд із унормуванням «базових» положень щодо дотримання вищезазначеної загальної умови доступу особи до державної служби, прискіпливою, є увага й до деталізації (у різних ступенях) процедури визначення дотримання такої вимоги. Не є винятком із цього і Україна.

II. Процедура визначення рівня володіння державною мовою претендентами на державну службу та особами, що претендують на призначення на посади державної служби. З урахуванням докорінних змін правових засад відповідної процедури варто зупинитися та тих новаційних її властивостях, які істотно відрізняють

від попереднього аналогу й у подальшому вже з'ясувати її досконалість. По-перше, на відміну від раніше існуючої процедури «атестації осіб щодо вільного володіння державною мовою», чинна процедура представляє собою «іспит на рівень володіння державною мовою». Отже, мова йде про зміну акцентів під час самої процедури – не просто «вільне володіння», а «визначення рівня володіння», що цілком можна з'ясувати під час «комплексної контактної моделі» відносин, саме тому й важливо обирати релевантний термін для позначення такої процедури. З урахуванням етимології слів, цілком логічним є відхід від «атестації» й перехід до «іспиту», із зосередженням уваги безпосередньо на одному із різновидів атестації, із дотриманням визначеного алгоритму дій, поступовості останніх та їх правовими наслідками. З огляду на положення Постанови КМУ від 14.04.2021 року № 409 «Про затвердження Порядку іспитів на рівень володіння державною мовою» зрозуміло, що посилюється імператив щодо дотримання його особами, які у подальшій діяльності «зобов'язані володіти державною мовою та застосовувати її» (п. 1 Порядку), без будь-яких винятків або ж «спрощених» варіантів, як це було раніше у разі подання претендентів одного із документів державного зразка про вивчення та атестацію з української мови (п. 56 Порядку атестації осіб ...). Таку зміну у підходах до визначення рівня володіння особою державною мовою варто оцінити позитивно як в аспекті усунення корупційних ризиків під час самої процедури, на що звертало увагу Національне агентство України з питань державної служби (Роз'яснення від 18.05.2017 року № 26 – р/з щодо перевірки уповноваженим закладом достовірності поданих особою документів та особистого подання таких документів особою для забезпечення звірки копій документів з їх оригіналами), так і створення єдиних підходів для визначення саме рівня володіння особою державною мовою». Те, що особа свого часу вивчала українську мову (наприклад, дисципліни «Ділова українська мова», «Українська мова професійного спрямування») і була атестована взагалі не є достатньою підставою для того, щоб визначити на сьогоднішній день рівень володіння нею державною мовою для використання її під час виконання службових обов'язків. Важливо з'ясувати стан справ з мовними та комунікативними компетентностями особи на момент допуску її до виконання службових обов'язків, встановити «якість» її готовності до останніх, в т.ч. із застосування державної мови, роль і значення якої не можна недооцінювати (як-то: у спілкуванні із колегами, підготовці актів адміністрування, роботі зі зверненнями громадян, здійсненні організаційних дій тощо) з огляду на правові наслідки виконання державним службовцем своїх обов'язків. По-друге, цілком логічним виглядає підхід законодавця до зміни уповноважених суб'єктів для проведення іспиту на рівень володіння державною мовою. Варто зосередитися на тому, що створюється єдиний суб'єкт – Національна комісія зі стандартів державної мови як «... центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом, діяльність якого спрямовує та координує КМУ через «Міністра освіти і науки України» (п. 1 Положення про Національну комісію зі стандартів державної мови), який напрацьовує і затверджує стандарти державної мови, розробляє і затверджує Класифікацію рівнів володіння державною мовою, вимоги до таких рівнів, порядок перевірки рівня володіння державною мовою, завдання для іспиту, організовує і проводить такий іспит, затверджує форму державного сер-

тифікату про рівень володіння державною мовою, видає такі сертифікати, веде Реєстр таких сертифікатів, приймає рішення про подання позову до суду щодо анулювання сертифікату тощо (п.4 Положення). Фактично мова йде про оптимізацію уповноважених суб'єктів процедури іспиту на рівень володіння державною мовою, концентрацію всіх повноважень, починаючи від стандартизації державної мови й аж до процедурного супроводу визначення рівня володіння особою державною мовою. Така моносуб'єктність усуває передумови для будь-якого розподілу, перерозподілу, делегування частини повноважень, конкуренції між уповноваженими суб'єктами, різноваріативності тлумачення, застосування законодавства, практики неузгодженості рішень і ріш. Водночас важливим є спеціалізований характер повноважень Комісії, що усуває підстави для будь-яких «розпорошень» уваги на виконання інших завдань і функцій. По-третє, в умовах прагнення держави зосередитися на формуванні «якісного» кадрового забезпечення державної служби, впровадження smart-технологій, з організацією на відповідні «фільтри якості» кадрів на всіх стадіях державно-службової діяльності, всіх різновидах державної служби, цілком своєчасним, логічним вбачається активне «насичення» процедури визначення рівня володіння державною мовою претендентів на державну службу та осіб, які очікують на призначення на посади державної служби інформаційними технологіями. Моносуб'єктність такої процедури (в особі уповноваженого державного суб'єкта) істотно спрощує впровадження таких технологій, її автоматизацію. Саме тому варто схвально оцінити, в умовах активізації діджиталізації всіх процедур у публічному адмініструванні в Україні, впровадження «електронних кабінетів претендентів», «електронного протоколу перевірки» для кожного з етапів виступу, «підсумкового електронного протоколу перевірки» «реєстру державних сертифікатів» тощо. Не лише усуваючи передумови для будь-яких корупційних ризиків під час безпосереднього спілкування, опрацювання документів, оцінки рівня виконання завдань, оформлення, видачі, зберігання фінальних документів, а й одночасно вирішуючи питання своєчасності оновлення кадрового забезпечення державної служби, із мінімізацією ресурсних витрат (насамперед, часу, фінансів, людських ресурсів тощо), закріплено положення про те, що «... реєстрація, складання іспиту, повідомлення результатів, отримання витягу із Реєстру державних сертифікатів про рівень володіння державною мовою здійснюється через електронний кабінет претендента» (п. 35 Порядку). Це виглядає цілком своєчасним в умовах активного використання аналогічних технологій під час щорічного оцінювання результатів діяльності державних службовців [6], сприяє уніфікації процедурних засад всіх процедур у державній службі, посилює реалізацію принципів оперативності, прозорості, об'єктивності, публічності, економності тощо. Позитивно слід оцінити й закріплені етапи іспиту на рівень володіння державною мовою, із використанням інформаційних технологій. Так, зокрема, іспит складається з усної та письмової частин (п. 5 Порядку), що дозволяє з'ясувати «знання особою державної мови та компетентності її застосування під час виконання службових обов'язків» (п. 1 Порядку). З урахуванням того, що «іспит проходить у формі анонімного тестування з використанням комп'ютерної техніки» (п. 7 Порядку), всі частини іспиту автоматизовані, як-то: а) письмова частина включає анонімні тестові завдання, які оцінюються автоматично

й оформлюється електронний протокол перевірки, та письмову роботу на визначену тему, яку оцінює екзаменатор й оформлює електронний протокол перевірки; б) усна частина включає монологічне висловлювання та діалог з екзаменатором на визначену тему з використанням засобів відеозв'язку, звуко- та відеозапису та формуванням електронного протоколу перевірки (п.п. 36-39 Порядку). За підсумками сити формується підсумковий електронний протокол, на підставі якого Комісія приймає остаточне рішення й вносить запис до Реєстру державних сертифікатів, направляючи відповідну інформацію й претенденту в електронний кабінет (п. 40-41 Порядку), надаючи йому й можливість оскарження до суду прийнятого рішення. Безперечно можна роботи припущення про існування загроз втручання в інформаційні процеси і тим більше є факти втручання у тестування, наприклад, моряків під час підтвердження ними кваліфікації шляхом «створення перепон на різних етапах із моменту реєстрації в системі, запису на іспит та його складання» [7]. Проте мова йде про «відомче» тестування, звужений спектр суб'єктів безпосереднього контролю та розпорошеність повноважень суб'єктів тестування, що ускладнює відносини між всіма суб'єктами тестування, знижуючи ступінь прозорості, доступності, оперативності. По-четверте, позитивно варто оцінювати й положення чинного законодавства щодо максимізації доступності іспиту для осіб, а саме: а) ця процедура може бути і безкоштовною (у чітко визначених випадках) і платною (за бажанням особи, водночас вартість визначена у Положенні, із сплатою її у безготівковому розрахунку); б) безстроковість дії державного сертифікату про рівень володіння державною мовою й одночасно можливість особи скласти іспит необмежену кількість разів, в т.ч. й за підсумками вдосконалення знань і компетентностей (за дотримання об'єктивно-зумовлених вимог – «не частіше одного разу на чотири місяці» (п. 43 Порядку), бажання засвідчити відповідний рівень володіння державною мовою (за шкалою А, В, С). Все це у сукупності дозволяє розглядати унормовану процедуру іспиту на рівень володіння державною мовою як таку, що відповідає сучасним викликам формування «якісного» кадрового забезпечення державної служби, мінімізує корупційні ризики, посилює засади доступності, прозорості, публічності, оперативності, економності.

Висновки. Вільне володіння державною мовою є однією із обов'язкових загальних вимог допуску особи до державної служби в Україні. З урахуванням сучасних технологій кардинального оновлення положень службового законодавства з акцентом на забезпечення «якісного» кадрового потенціалу державної служби, в т.ч. й у частині знання та застосування під час виконання службових обов'язків державної мови, своєчасним варто вбачати запровадження іспиту на рівень володіння державною мовою для претендентів на державну службу, осадки державної служби, із уніфікацією засад процедури іспиту, створенням Національної комісії зі стандартів державної мови як уповноваженого монособ'єкта у сфері стандартизації державної мови та проведення іспиту на рівень володіння нею, а також активним використанням інформаційних технологій на всіх стадіях процедури, що усуває корупційні ризики, посилює засади прозорості, об'єктивності, публічності, оперативності й ресурсозберігання, зумовлюючи ефективність процедури іспиту на рівень володіння державною мовою.

Література

1. Гончарук Н.Т., Кулакова Є.О. Удосконалення механізму добору кадрів на державну службу в Україні в контексті вітчизняного та зарубіжного досвіду. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2019. Вип. 3 (42). С. 128–136.
2. Антонова О.В. Професійна підготовка керівного складу державної служби країн Північної Америки (США, Канада, Мексика): формування стратегічної компетентності. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2014. Вип. 1 (20). С. 260–273.
3. Опыт лучших практик государственной служб России и Китая: монография / отв. ред. Т.Я. Хабриева, Чжао Шимин ; Институт законодательства и сравнительного правоведения при Правительстве РФ ; Пудунская академия подготовки руководящих кадров Китая. Москва : ИД «Юриспруденция», 2020. 396 с.
4. Світові моделі державного управління: досвід для України / за доп. ред. Ю.В. Ковбасюка, С.В. Загороднюка, П.І. Крайніка, Х.М. Дейнеги. Київ : НАДУ, 2012. 612 с.
5. Кірмач А.В. Проходження державної служби: європейський досвід правового регулювання : монографія. Київ : Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2011, 192 с.
6. Кісілова Т.О. Смарт-оцінювання результатів професійної діяльності публічних службовців в Україні. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2020. Вип. 3 (46). С. 131–136.
7. Схеми на 150 мільйонів доларів. *Юридичний вісник України*. 2021. 6–12 серпня. № 31 (1359). С. 8.

Анотація

Коломось Т. О., Коллаков В. К., Кушнір С. М. Вільне володіння державною мовою претендентами на державну службу в Україні: чи досконалою є новітня нормативно закріплена процедура визначення рівня? – Стаття.

Прагнення сформувати «якісне» кадрове забезпечення державної служби, визначення нових пріоритетів функціонування державної мови, результати якої зафіксували нову модель дотримання загальної вимоги для доступу до державної служби – іспит на рівень володіння державною мовою, – актуалізували спеціальну нормотворчість. Новаційність унормованої процедури, створення нового суб'єкта стандартизації державної мови, проведення іспиту на рівень володіння нею істотно підвищують зацікавленість як учених-юристів, так і практиків до сутності нової процедури, нормативної моделі її закріплення, визначення досконалості для того, щоб з'ясувати, яким буде майбутнє цієї процедури на практиці й чи дієвим є наукове підґрунтя для перспективної нормотворчості в зазначеній сфері суспільних відносин. Мета статті – аналіз нормативних джерел, які визначають засади іспиту на рівень володіння державною мовою претендентами на державну службу, на посади державної служби, для з'ясування релевантності процедури та її нормативної моделі сучасним викликам кадрового забезпечення державної служби, її результативності. Об'єкт роботи – суспільні відносини, які виникають під час доступу особи до державної служби, до посад державної служби та які безпосередньо пов'язані з встановленням її відповідності до загальних вимог. Предметом є нормативна модель процедури іспиту претендентів на державну службу, на посади державної служби на рівень володіння державною мовою. Методи дослідження сформовані завдяки поєднанню загальнонаукових і спеціальних методів наукового пізнання, серед яких: діалектичний аналіз, синтез, спеціально-юридичний, історико-правовий, порівняльно-правовий метод, метод експертних оцінок тощо. Результати. Вільне володіння державною мовою є однією із загальних вимог допуску особи до державної служби в Україні. З урахуванням сучасних технологій оновлення положень службового законодавства з акцентом на забезпечення «якісного» кадрового потенціалу державної служби, в тому числі й у частині знання та застосування під час виконання службових обов'язків державної мови, своєчасним варто вбачати запровадження іспиту на рівень володіння державною мовою для претендентів на державну службу з уніфікацією засад процедури іспиту, створенням монособ'єкта у сфері стандартизації державної мови й проведенням іспиту на рівень володіння нею, а також активним використанням інформаційних технологій на всіх стадіях процедури, що усуває корупційні ризики, посилює засади прозорості, об'єктивності, публічності, оперативності й ресурсозберігання, зумовлюючи ефективність процедури іспиту на рівень володіння державною мовою.

Ключові слова: державна служба, вільне володіння державною мовою, загальна умова вступу, законодавство, іспит, процедура, модель, інформаційні технології.

Summary

Kolomoiets T. O., Kolpakov V. K., Kushnir S. M. The state language fluency of candidates for state service in Ukraine: is the updated statutory procedure for level identification perfect? – Article.

Endeavors to form “qualitative” staffing of state service, the specification of new priorities of the functioning of the state language the outcomes of which fixed a new model of complying with a general requirement for access to state service – state language test – actualized the specific rulemaking. An innovative nature of the standardized procedure, the creation of a new subject of standardization of the state language, and the state language test significantly increase the interest of both legal scholars and practitioners in the new procedure, the statutory model of its consolidation, perfection identification to outline the future of this procedure in practice and whether the scientific basis for promising rule-making in the relevant field of public relations is effective. The purpose of the article is to analyze the statutory sources specifying the fundamentals of state language test for candidates for state service, state service posts to find out the procedure’s relevance and its statutory model to modern challenges of staffing in state service, its progress. The paper’s object is social relations arising when a person has access to state service, civil posts and are directly related to the establishment of its correspondence with general requirements. The subject is a statutory model of the procedure of examining state language proficiency of candidates for state service and state service posts. Research methods are formed due to combining general scientific and special methods of scientific cognition, as follows: dialectical analysis, synthesis, special-legal, historical-legal, comparative-legal ones, Delphi approach, etc.). Results. Fluency in the state language is one of the general requirements for admission to the civil service of Ukraine. Considering modern technologies of updating the provision of service laws with emphasis on ensuring “qualitative” human capacity of state service, incl. in the part of knowledge and application of the state language while performing official duties, the implementation of state language proficiency test for candidates for state service with the unification of principles of the exam procedure, creation of one subject in the field of standardization of the state language and conducting the relevant exam seems well-timed, as well as an active use of information technologies at all stages of the procedure that eliminates corruption risks, intensifies transparency, impartiality, publicity, promptness and resource conservation leading to the efficiency of state language proficiency test.

Key words: state service, state language fluency, general condition for admission, legislation, exam, procedure, model, information technologies.